ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔާ

ޖުޑީޝަރީ ކޮމިޓީގެ 19 ވަނަ ބައްދަލުވުން

8 މޭ 2025

ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގ (ކޮމިޓީރޫމް ކޮޓަރި 11)

ފެށުނު ގަޑި: 10:30

{ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުގައްރިރު؛ މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސޭން މުބާރިކް}

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖުޑީޝަރީ ކޮމިޓީގެ 19 ވަނަ ބައްދަލުވުން ފެށިނީ. މި ވަގުތު ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވެ ތިއްބެވީ ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރިޔާޝް، ކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިން ޙަމީދު، ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މައުރޫފް ޒާކިރު، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުއްސައްތާރު މުޙައްމަދު، މަޑުއްވަރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާރިފު، ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޝްރަފް ރަޝީދު، ތޯދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް ނިޒާރު. ކޮމިޓީގައި މިއަދު އެޖެންޑާކުރެވިފައި މި އޮތީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރަމުންދާ ބިލުތަކުގެ މަސައްކަތް. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ބިލު ދިރާސާކުރަން އަދި އެއަށްފަހުގައި ވަގުތު އޮތް ކަމުގައި ވާނަމަ ބަންޑާރަ ނައިބު އޮފީހުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުން ކުރިއަށްގެންދަނީ. އެއާއިއެކު އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން، މި ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުމުގައި ތޯދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް ނިޒާރު [illegible]

[illegible]

ގުޅިގެން އެ ހުށަހެޅުއްވި ކޮލެޖުތަކާ ގުޅިގެން ކޮމިޓީން އިތުރަށް އެކަން ދިރާސާކުރަމުން މި ދަނީ. އެންމެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ބިލު ނިންމައިދީ ހިސާބުން ކުރިއަށްގެންދާނަން.

<u>އިދާރީ ޓީމުން ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ބިލުގެ 22 ވަނަ މާއްދާ އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. އިންތިޒާމުވެރިޔާ ކުރުކުރާ ގުރޫޕްގެ ނިސްބަތުން ހަމަކުރުން. 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)- އެއްވެސް މީހަކު އިންތިޒާމުވެރިޔާ ކުރުކުރާ ގުރޫޕްގެ ނިސްބަތްވެ އެނގިހުރެ ހަމަކުރުމަކީ ކުށެކެވެ. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޖަމާޢަތް ކުރީ އިންތިޒާމުވެރިޔާ ކުރުކުރާ ގުރޫޕްގެ މެންބަރަކު، ނުވަތަ އިންތިޒާމުވެރިޔާ ކުރުކުރާ ގުރޫޕަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހަކު، ނުވަތަ މި ގާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހަރަކާތްތަކުގައިވާ މީހަކު ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ މީހަކު އެކަން ކުރީ އެނގިހުރެ ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ. (ނ)- އަންނަނިވި ހަރަކާތްތަކުގައި އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުން މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ނިސްބަތެއް ހަމަކުރުމަކީ ކުށެއް ނުވާނެއެވެ. 1- ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާތަކުން ކުރުދުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ގޮތުން އަދާ ފުރިހަމަވާގޮތުގެ ގޮތުން. 2- ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާތަކުން ތަޙްޤީޤުގެ ބޭނުމަށް ހިންގާ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުން. 3- އިތުރު ދިރާސާއެއްގެ ބޭނުމަށް. 4- ހުއްދަކޮށްފައިވާ ހަބަރު ފަތުރާ ވަސީލަތްތަކުން ހަބަރު ރިޕޯޓުކުރުމުގައި. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 3 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާ އެކު ދު ޖޫރިމަނާއި ޖަލު ޖޫރިމަނާ ދެގޮތުގެ އަދަދަކަށް ޤަރާރުކުރުމާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ގެންދުން ޝުކުރިއްޔާ، ކުރީގައި... އެއްވެސް އިޢުތިރާޟެއް މެންބަރަކު މި ފަހުން ހުށަހެޅިފައި މިވާ ކޮމިޓީން، އިސްލާހަކަން އެއްވެސް ކަހަލަ ކަމެއް ފާހަގަކުރައްވާފައި އޮތް ކަމަކު ވާނަމަ ހަމަ ފުރުސަތުދެއްވާނަން އެދިލެއްވުން އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުއަރުވާނަން. އެއްވެސް އިޢުތިރާޟެއް މެންބަރަކު ފުރުސަތަކަށް އެދިލައްވާ ކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ކޮމިޓީން މިގޮތަށް ނިންމުން ވޯޓަށް ދެވޭނެ ކަމަށް މި އިސްލާހަށް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ އިއުތިރާޟެއް ނެތީ ކަމުގައި. ދެން މިހާރު ގެންދާނީ ޝުކުރިއްޔާ އިޢުތިރާޟެއް ނެތިން އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުން ގޮތަށް އެ ހުރިހާ ތަކުރާރުކޮށްފައިވާ ފާސްވެއްޖެކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް އިސްލާހެއް، ކަމެއް ފާހަގަކުރަން އެކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައި ނުވާތީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރައްވާނަން ކުރިއަށް ދާނީ އިޢުތިރާޟެއް ފެނިފައި މުޅިއަކުން ސާފުން ހަމަވެއްޖެ.

ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިން ޙަބީބު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މާއްދާގެ (ރ)ގެ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއްކޮށްފި މީހާގެ އަދަބަކީ 3 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމާއި ދެ ލައްކަ ރުފިޔާ ނޫނީ ފަސް ލައްކަ ރުފިޔާ. މި އަދަދުތަކަކީ ވަރަށް ބޮޑު ފައިސާގެ އަދަދުތަކެއް. ދެން މިގައި ގިނަފަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ މިގެ ޖުޑީޝަރީއަށް އަންނަނީ ޖުވާނުންގެ ބޮޑަށް އަންނަނީ. ޖުވާނުން މިގައި ޖިނާވާންޖެހޭނީ ގިނަފަހަރު. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ މީހަކު ކުރިން ނޫނީ ކުރުވުނު ކުށެއް އިސްލާހުވެގެން އަނބުރާ އަމިއްލައަށް މުޖުތަމަޢަށް ނިކުންނައިރު ދިރިއުޅުމަށް ވާގޮތަކީ ބޮޑު ދަރަނިއެއް ބޮލުގައި އެޅިފައި އޮވޭ. އެހެންވެގެން މީގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢަށް ބޮޑު ޖަރީމާއަކާއި ކުރިމަތިލާ ނަތީޖާތަކުން ކިޔުމާއި ނުކުމެއް ހުރި ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާ މި ޖަރީމާގެ އަދަދުތައް ބަދަލުކޮށް ބޮޑެތި ކުށްތަކުން ކުރާނެ ގޮތެއް ގެންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ހޯދަން މި ޖަރީމާ އަދަދުތައް ބޮޑެތި ކުށްތަކަށް މިނިވަނަށް ވެސް އެ ދެއްކެން ވަރަށް ބައްލަވަން ހަމަ ކަމަށް ފެންނާތީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހަޅަން އަދަބުތަކާ އިންސާފް. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން:

އިތުރު އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން އުޕަކަރަނު؟ އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން މި ޤާނޫނުގައި ނުކުތާއަކީ މިގައި އަދަބުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފަހުން މި ބިލު ދިރާސާކުރި ދުވަހު ވެސް އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން މަޝްވަރާކުރައްވާފައިވާ ނުކުތާއެއް. ބައެއް އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން ޤާނޫނުގައިވާ ކުށަށް އަރައިގަތުން ހުއްޓުވުމަށް ޖަލާއި ބޮޑު އަދަބުތަކުގެ ގޮތުގައި ޖޫރިމަނާ ކަނޑައަޅާފައި ވާކަމީ. ހަމަ އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން މި ޤާނޫނުގައި ގޮތަށް ބުނުމަށް ތަންފީޒުކުރަން ހުށަހެޅުން ޖުޑީޝަރީ ދާއިރާއަށް، އެ ސަލާމަތު ވެސް އޮތުމަށް ޓަކައި އޮތީ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް މިގައި ދެ ގޮތަކަށް ކޮމިޓީގެ އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން ފަރާތްތަކުން ފާސްކުރާއިރު އަދަބުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ކޮމިޓީން އިތުރަށް މަޝްވަރާކޮށް ދެކުނުއިރު އިދާރާތަކުން ހުށަހެޅި ހަވާލާދީ މަޝްވަރާކުރާނެ ނުކުތާ މި އެއްގޮތަށް ފާސްކުރަންޏާ އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ގުޅިގެން އުސޫލުތަކަށް ފަރާތަކުން ކުރީ ގޮތަށް ވެސް ނިންމާފައި އޮންނާނީ. އެގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދާނީ މުޅި ޤާނޫނަށް އިލެކްޓްރޯނިކް އިތުރު އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން އިއުލާންކުރެއް ނުވަތަ އިތުރަށް ފާސްކުރާ ކަމެއް؟ މި ކޮމިޓީގައި ދެ ނިޔާވެގެން އަނެއްކާ އޮތީ ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑު މި ފާސްކުރި ގޮތަށް. އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު އަރުވާނަން ދާއިރާގެ އިލެކްޓްރޯނިކް މޮނިޓަރިން އަސާސީ ބަހުސް ރަސްމީކޮށް.

ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ކުރީ ދުވަހުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖަލްސާގައި މި ޑިސްކަޝަން، ހާއްސަކޮށް ޖުޑިޝަރީގެ އަދާލަތަކާ ދެކޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކުނު. ދެން މި އަދި ގެނދަން އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާލަން ބޭނުން އެއީ ހަމަ މި ޑިސްކަޝަން ބާކީ ގޮތުން މި އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްޓޭންޑަރޑުތައް ބަލައި ހުރި ބައިވެރިވުމާއި ހުރިހާ ސްޓޭކްހޯލްޑަރުން ހިމެނޭ ގޮތަށް މަޝްވަރާކޮށް ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވާލަން. އެއީ ކުރީ ދުވަހު އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކާފައި ހުންނާނީ އެގޮތަށް. އެއީ ކޮއްމެ ފަރާތަކަށް މިހާ ރައްކާތެރި ބީލަމެއް ނުދިނުމަށް. ދެން އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް ގެންދަން ބޭނުންވަނީ އެއީ ވެސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ސުވާލުކުރަން ބޭނުން އިނގޭތޯ މިއާ ބެހޭ ޖުޑިޝަރީއާއި މި އަންނަނީ އާންމު ގޮތެއްގައި ވަރަށް ދިގު މުއްދަތަކަށް ޖަލު ހުކުމް ކުރަނީ. އަންނަނީ އޭރުގައި ކޮރަޕްޝަން، ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދޮވެސްޓްކުރުމަށް މިކަން ހިނގާފައި އިނީ. މި ޖުޑިޝަރީ ދައުލަތް؟ މިސާލަކަށް 20 އަހަރު ހޭދަކުރި 15 އަހަރު، 25 އަހަރަށް ޖަލަށްލާ މިހާ ދެ ވަރަކަ ތުހުމަތު، ފަސް ވަރަކަ ތުހުމަތު، އެއް މިހިރަށްވެސް ތުހުމަތު، ދެ މިހިރަށްވެސް ތުހުމަތާ ޖުޑިޝަލް ކޮމިޝަނުން ހުރިހާއެއް އެކަން ބަލަންޖެހޭނެތޯ؟ އެކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޭނުން ސުވާލުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޙްމޫދު ޢާޠިފަށް.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މަޙްމޫދު ޢާޠިފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް މިއީ ހިސާބަކީ ހުރިހާއެއް އޮބަރިން ގެންގުޅޭ ތަޖުރިބާގައި، ހަމަ މިހިސާބުތަކުގައި ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުން އަދި ކަނޑައަޅާ ސަރަހައްދުގައި ހުރިހާއެއް މި ކަންކަން ހިނގާފައި ހުރީ. މިގޮތް ކުރިމަގައި ބޭއިރު ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުން އެ ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުން އަދި

ޖޫރިމަނާގެ ފައިސާ ހުރި ދައްކާފައިތޯ؟ އެހެން ނޫން ކަމުގައި ވާނަމަ ބާކީކު ކަމަކަށް ވާނެ. އެހެންވީމާ، އެއީ ރަނގަޅު ހަރަކާތެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑު މި ހުށަހެޅުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކުރިން ވޯޓު ހުށަހަޅާނީ ގޮތަށް ބިލުގެ މާއްދާތައް ނިމުމަށް ފަހުގައި އެއްކޮށް ބިލު ފާސްކުރަން ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން އެ ހުށަހެޅުމަށް ވޯޓަށް އަހާލަން އިނގޭތޯ. ދެން އޮތް މާއްދާ.

އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބިލުގެ 23 ވަނަ މާއްދާ އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. އިންތިޤާލުވުމުގެން ހިންގާ ކޯޓުތަކާ ގުޅުއްވެގެ ނިޝާން އާންމު ތަންތަނުގައި ކެރުމުން ނުވަތަ ހަރުކުރުން. 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)- އެއްވެސް މީހަކު އިންތިޤާލުވުމުގެން ހިންގާ ކޯޓުތަކާ ގުޅުއްވެގެ ނިޝާނެއް އާންމު ތަންތަނުގައި ކެރުމުން ނުވަތަ ހަރުކުރުމަކީ ކުށެކެވެ. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ބޭނުމަށް ޓަކައި "އާންމު ތަންތަން" ކަމަށް ބެލެވޭނީ އެވަނީ، މީހުން ދިރިއުޅޭ ތަންތަނުގެ މަގުމަތީ ފާރާއި އަމިއްލަ ތަންތަނާއި އާންމު ތަންތަނުގެ މަގުމަތީ ފާރާއި މަގުމައްޗާއި އަށްޓެއް ވެސް އާންމުކޮށް ވަދެނިކުމެވޭ ނުވަތަ އާންމުންނަށް ފެންނަނެ ހުރިހާ ތަނެއް ހިމެނޭ ގޮތަށް ކުރާ ތަންތަން ހިމެނެއެވެ. (ނ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހަދަވަށް ކުރި އިންތިޤާލުވުމުގަޔާ ކުށަކާ ގުޅުއްވެގެ ދެނބަރަތު ނުވަތަ އިންތިޤާލުވުމުގަޔާ ކުށަކާ ގުޅުއްވަކާން ނިސްބަތްވާ މީހަކު ނުވަތަ މި ގާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް މީހެއް ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ މީހަކު އެކަން ކުރި އެނގިހުރެ ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ. (ރ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއްކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 3 އަހަރާއި ހަތަރުމަހާ ދެމެދުގެ ޖަލަށްލުމާ އެކު ދެ ލައްކަ ރުފިޔާއާއި ފަސް ލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދެއްގެ ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ބ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކުރުން އެހީތެރި ނުވަތަ އެ ކުށްކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަކީ ނުވަތަ އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކުށެކެވެ. (ޅ)- މި މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއްކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ ދެ އަހަރާއި ހަތަރުމަހާ ދެމެދުގެ ޖަލަށްލުމާ އެކު އެއް ލައްކަ ރުފިޔާއާއި ތިން ލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދެއްގެ ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުއަރުވާނަން ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެންދިޔަ ނުވަތަ ފެނިގެން މިދާ މައްސަލައިގައި ވެސް އަޅުގަނޑުގެ އެބަހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް. މިސާލަކަށް އާންމު އުސޫލުން ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ ކައުންސިލުތަކުން މިހާރު މި އޮންނަނީ ރަށްރަށުގެ ފުރުޞަތުތަކާއި އާންމުން އުޅޭ ތަންތަނުގައި މި ބާވަތުގެ އަދި ގޮތުގެ މަސައްކަތްތަކުން ކަމުގައި ވިޔަސް އެއްވެސް ކަހަލަ އިސްތިސްނާއެއް، ޕްރޮސީޖަރެއް، ބަދަލުވުމެއް ހަމަޖެހިފައިވާ ކައުންސިލުން ހުއްދަ ނުދީގެން އެކަން ކުރެވޭނީ. އެހެންވީމާ، އަސްލަކީ ކައުންސިލުން އެ ފަދަ ގޮތަކަށް ނިންމާފައި އޮތްނަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންނަން ނުކުތީ މި އިސްލާހު ގެނެސްގެން އިތުރު ޑިރެކްޝަނެއް ކުރުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ބޭނުން ކައުންސިލުން ނިންމާފައި އިންނަ ނިންމުމާ ޚިލާފަށް ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި އެ ބޯޑުތަކުގެ އިސްލާހު އެއްވެސް ކަހަލަ ފިޔަވަޅުއެޅިގެން. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ވެސް ސާފުކޮށްދޭން ބޭނުންވޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްލަމް ރަޝީދަށް.

ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސްލަމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ކައުންސިލުތަކަށް އޮންނާނީ ގާނޫނު ލާމަރުކަޒީގައި އެ މިހެން އާންމު ގަވާއިދުތަކެއް ހަދަން ރަށްރަށުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ ބާރު ގޮތުން. އެހެންވީމާ، އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް ހަމަ ކައުންސިލުތަކުން ޒޯނިންގ ގަވާއިދުތައް ހަދާފަ. އެ ގަވާއިދުތައް ގެޒެޓުކުރަންފެށުމުގައި ހަމަ ކަނޑައަޅާ ޑިރެކްޝަނެއް ވެސް ހަމަ ވަރަށް ކައުންސިލަށް ނުވޭ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ހުރިވައި ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ފާހަގަކުރެއްވި ޗެލެންޖަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން އެކަމަށް އާދެ ސާފުކޮށްލަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރިޔާސަށް.

ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަދުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ހުށަ ގާނޫނަށްވުރެ މަތިން ކައުންސިލަކަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނިންމޭނެ ކަމަކަށް ފަރުއެއްނުކުރެވޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިގައި ޖިނާއީ ކުށް ކަނޑައެޅުމާ ގުޅޭ ގޮތުން މިގައި މި އަންނަނީ ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، މި މާއްދާގައި މި އޮތީ އިންތިޚާބުވެގެން ހިންގާ ކުރްކުރާ ގުރުޖްއެގެ ނިޝާން އާންމު ތަންތަނުގައި ކުށްކުރުން ނުވަތަ ހަރުކުށުގެ ކުށް މިގައި މި ބަޔާންކުރަނީ. އެހެން ކަމަކު ވާނަމަ އެކަން ކުށް މިހާ ޖިނާއީ މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލަންޖެހުން، އާދެ ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ފާހަގަކުރައްވަނީ އާންމުކޮށް ރަށްރަށުގައި ކައުންސިލުތަކުން ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ކަމެއް އެއީ އެ ރަށްރަށުގެ. އެ ކައުންސިލުތަކުން ގަވާއިދު ވެސް ހަދާފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ފާހަގަކުރައްވާ ކަންތައް މިއީ ރަނގަޅު ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އިތުރަށް ތަފުސީލުކޮށް ނުވަތަ ހުރުމަތް، އެ ކަން ކަމުގެ ސާފުކުރައްވަން މި އެދިވަޑައިގެންނެވީ. އަދުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދަށް. އެބައޮތްތޯ؟ މިގައި އަސްލު ބިލުގައި ހިމަނާފައި މިވާ މާއްދާއަކީ ޖިނާއީ ކުށެއް ގޮތުގައި އެ ކުށް ކުރުން. އާދެ އަދަބަކީ ވަކި މުއްދަތަކަށް ޖޫރިމަނާއި، ތިން އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމާ އެކު ދޫން އަންނަ ޖޫރިމަނާއެއްގެ ވާހަކަ މިގައި އަންނަނީ. ކަންކަމުގެ ކައުންސިލުތަކުން ފާސްކުރާ ގަވާއިދުތަކުގައި ނުވަތަ އެ ނޫން ގޮތަކަށް މި ކުރާ ޖޫރިމަނާ އެއީ ޖިނާއީ ތަބަކަށް ހިނގި، ޖިނާއީ ގޮތުން ދަޑުވާލައި އުފުލި އެމީހެއްގެ މަތިން ކުރުވިގެންދާ ޖަރީމާއެއް ނޫން. އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ޕެނަލްޓީގެ ތެރެއިން ކުރުވިގެންދާ ޖަރީމާތަކެއް އޭގައި މި ހިމެނެނީ. އިތުރަށް ސާފުކުރަންޖެހޭ ކަމަކު ވާނަމަ އަދުގަނޑު އޭގައި ކުރިއަށްދާނަން. ދެން އެބަ ފާހަގަކުރަން. އެބައޮތްތޯ އިތުރު ކަމެއް؟ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަދުގަނޑު ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވި އިނގޭތޯ، އަދުގަނޑަށް ވެސް އެބަ އެނގޭ މިއީ އާންމު ގޮތެއްގައި ރަށްރަށުގައި ކައުންސިލުތަކުން ހުއްދަނަގައިގެން މި ކުރަނީ އިސްތިހާރުތަކާއި ސައިންބޯޑު ޖެހުމުގެ އެހެނިހެން ހަރަކާތްތަކުގެ ޑިސްޕްލޭކުރުމާ މި ކަންކަން. އެހެންނަމަވެސް، މިސާލަކަށް ގޭންގު މާރާމާރީ ހާލަތްތަކާއި،

އަޅުގަނޑުވެސް މިސާލަކަށް ގޭންގުގެ ނިޝާނަކީ ކޮބައިތޯ. އެކިވައްތަރުގެ ޕްރޮސީޖަރުތައް މި އިންނަނީ ދެއްތޯ މިސާލަކަށް މިހާރަކަށް އައިސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާމުން. ދިސަފަރަކަށް ކައުންސިލަކަށް ނުވެސް އެނގޭނެ ޕްރޮސެކިއުޓަރު ރަށްރަށުގައި ފާރުއްގައި ޢަލާމާތް އިންދާ ފެންނާނީ. މިސާލަކަށް މި ކޯޓުން ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާމުން އެ ފަދަ ކަމެއް ކޮށްދީ މިހާރު ވެސް އެއީ ގޭންގަކަށް ނިސްބަތްވާ ގޮތަކަށް ނޫނީ ގޭންގެ މެންބަރަކާ ގުޅޭ އަޅުގަނޑުމެން ނޭނގޭ. ނިސްބަތްވާ ކަމަށް ވަކިން އެ ބައިގާ ދޮގުތަކުގައި މި ފިޔަވަޅުއެޅޭ ގޮތަށް މި އޮތީ. ދެން އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައް ސާފުކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާލަން ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިން ޙަބީބަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިން ޙަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިން ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ކައުންސިލުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި ފުރުޞަތަކީ އަބަދު ދޫނިޖަހަރުދެވޭ ޙަވާލުކުރަން ނުން. ދިޔަފަހަރު ނިޝާނެއް ނޫނީ އެ ޖަހަން ބޭނުންވާ އެއްކޮށް ޢަމަލީ ދަނޑިވަޅު ނުރިއްޔާ މިކަހަލަ ނޫނީގެ ގޮތަށް. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވިޔަސް އެ ޖަހާ ޖެހުމުން އެ މައްސަލަ ނުބައި ނޫނީ އެ ޖުރިމާއަކާ ކައުންސިލިން ގުޅޭ ޖުރިމަނާއާއި ކަމަށް ވަކިން އަޅުގަނޑުމެން ހިފަން މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދު ފިޔަވަޅެއް ނުވާ ކަންނޫނޭ. އެއީ ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވިޔަސް އެ ރަށެއްގައި ނޫނީ އެ ހިސާބެއްގައި އެ ނިޝާންތައް ފެންނަން ހުންނާނެ. އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިގައި ބަޔާން ކައުންސިލުތަކުގެ ވެސް ކުރިޔަށް މި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ. ދެކޮޅު ހަމަހަމަ ގޮތަކަށް ކައުންސިލުތަކުގެ ދެމި ނިމިގެންދާނީ.

ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އިއްޒަތްތެރިމެންބަރު މި ފާހަގަކުރައްވާ ނުކުތާ ހަމަ އެއާއިއެކުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން މި ޤާނޫނުގެ ހުރިހާ މާއްދާތަކެއް އެކުއެކީގައި ވެސް ބަލަން އެބަޖެހޭ. އޭގެ 23 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ ބަޔާންކޮށްދޭ އިންތިޒާމުވެގެން ހިނގާ ކޮންކަމާ ގުޅުންހުރި ނިޝާން އާންމު ތަންތަނުގައި ކުރުމަކީ ނުވަތަ ކުރަންޖެހުން މި ޔުނިފޯމް ފަދަ އިތުރު އެ ނިޝާންތަކުން އެނގިގެން، ގުޅުންހުރި ނިޝާންތަކާ އެނގިގެން ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރެވިދާނެ އެ

މިހާ އަޑު ޖެންޑަރކަމިޝަނުގެ ގޮތަށް މި އޮތީ. އެނގިހުރި އެކަން ކުރި ކަމުގައި ބެލެވޭން މިންގަނޑުތަކާ ކޮބައިކަން ވެސް މި ހުށަހެޅުން އިސްލާހުގެ ތެރޭގައި އެބަ ބަޔާންކުރެވިގެން ދޭ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން ގޮތްތައް ކަން ޖެނެރަލްކޮށްބެލުމުގެ ގޮތުން އަޑު ތަކާ ޖަހާ މިހާ ކަނޑައަޅާފައިވާ މަޝްވަރާތަކުގައި މި ދެ މާއްދާ އުސޫލުތަކުގައި ކިޔުމުން އެބަ އެނގިގެންދޭ. އިތުރަށް ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރިއަރުވަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަހުން ގެނެވިދާނެ އެ ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމަ! ދެން އޮތް މާއްދާ.

އިދާރީ މުޝީރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބިލުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ރ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 8 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު ފަސް ލައްކަ ރުފިޔާއާއި ހަތް ލައްކަ ފަންސާސް ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ރ)- މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 5 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށް ލުމާއެކު ތިން ލައްކަ ރުފިޔާއާއި ހަ ލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެބައަށް އިތުރު ހުށަހެޅުމެއް އިސްލާހަކަށް؟ ދެން އޮތް މާއްދާއަށް.

އިދާރީ މުޝީރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބިލުގެ 25 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. (ނ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 2 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު އެއްލައްކަ ރުފިޔާއާއި ތިން ލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކުރީގައި މި ކުރަން ކަނޑައެޅިފައިވާ އަދަބަށް ބަދަލު ގެނެސްފައި މިވަނީ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން މި އަދަބުތަކަށް މި ކޮންޓެކްސްޓް، ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ބިލު ނިންމަމުން ދިރާއިރު ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކޮށްލައްވާ އަދަބުތައް ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ގޮތް. އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ފާހަގަކުރި ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން މި އިސްލާހުތަކެއް

އައިސްފައި މިހިރީ. އިންތިޒާމުވެގެން ހިންގާ ކުށްތަކަށް ކުރުމަށް އަމިއްލަ ތަންތަން ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށުގެ އަދަބު. ކުރީގައި އިނީ 5 އަހަރު. މިހާރު އިސްލާހުގައި މި އޮތީ 2 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް ލުން. ދެން އޮތް މާއްދާ.

<u>އިދާރީދުޢޫން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބިލުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި (ރ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. (ނ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 8 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް ލުމާއެކު ފަސް ލައްކަ ރުފިޔާއާއި ހަތް ލައްކަ ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާ ކުރުމެވެ. (ރ)- މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 3 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް ލުމާއެކު ދެލައްކަ ރުފިޔާއާއި ފަސްލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބިލުގެ 26 ވަނަ މާއްދާ އެއީ. ހިޔަބަސް ދޭ ފަރާތަކަށް ބިރު ދެއްކުމުގެ ކުށުގެ އަދަބު އިސްލާހުކޮށްދީފަ. ހިޔަބަސް ދޭ ފަރާތަކަށް ބިރު ދެއްކުމުގެ ކުށް. ކުރީގެ އަދަބު ބޮޑު ހުރަސްއެޅުމުގެ ސިފަ އަމަލުކަމާ މިހާރަށް 7 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުން. އޭގައި އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވާ މީހާ 3 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް. އިސްލާހުގައި މިވަނީ 8 އަހަރުދުވަސް، ސިފަ އެ އަމަލުކުރާ މީހާ. އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވާ މީހާ 3 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުން. އެއްވެސް އިއުތިރާޒެއް ފެންނަކަށް އެބަ އޮތްތޯ އެއްވެސް ކޮމިޓީ މެންބަރަކު؟ އެއްވެސް އިއުތިރާޒެއް ފެންނަކަށް ފާހަގަކޮށްދައްވާނެ ނުފެނޭ ދެން އޮތް މާއްދާއަށް.

<u>އިދާރީދުޢޫން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބިލުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. ގާނޫނީ ޕްރޮފެޝަނަލުން ކުރާކުށް. 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)- މި ގާނޫނުގެ މި ބައިގައި ކުށެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމެއް ކުރި ގާނޫނީ ޕްރޮފެޝަނަލުން ކަމުގައިވާ ނަމަ ނުވަތަ އެ ކަން ކުރި އެ ގާނޫނީ ޕްރޮފެޝަނަލްގެ ޕްރޮފެޝަނަލް ބޮޑީގެ މެންބަރެއް ނުވަތަ ޕްރޮފެޝަ ނަލުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުވެފައިވާ މީހެއްގެ ކުރިމަތީގައި ނުވަތަ އެމީހަކު މީހަކަށް އަމުރުކުރި ކަމުގައި ވާނަމަ އެ ކަމެއް ކުރި މީހާއަށް އެ މިހާރު ނިސްބަތްވާ ގާނޫނީ ޕްރޮފެޝަން އެ ކުރަނީ ކުރާށެވެ. (ނ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި

ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ ވެސް މިދިޔައަސް ހުރިހާއި ސަލާމަތަ މިޔައަށް ހުރިހާ ދެފުށުގެ އަދަދަކާއިން ދޫކުރަމުންދާނަމަ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެބަ ޤައުމީ މި މާއްދާއަށް އެއްވެސް އިޢުތިރާޒެއް މެންބަރުންގެ އެއްވެސް ކަމެއް ފާހަގަކުރަން؟ ގެނައިން ސަބްސެކްޝަން ކުރުމުން. މި ގޮތުގެ މި ބައިގައި ކުރިން އިންނަނީ މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް، މިހާރު އިސްލާހުގެ ގޮތުން މި އިންނަނީ މި ގޮތުގެ މި ބާބުގައި. މި ގޮތުގެ މި ބައިގައި. އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުއަރުވާނަން ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުއްސަލާމަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުއްސަލާމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު މި މާއްދާގެ މިހާރު ބަދަލުކުރަންފެށީ މި ދެ އެއީ، 27 ވަނަ މާއްދާ ދެއްކީ؟ 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ގެނޫން ސަބްސެކްޝަން ކުރި ކުރުން. ބަޔައް އެހެން މައްސަލަތަކެއް ބަފައިމާލިކުގައި އެ ސަބްސެކްޝަން ޖިނާއީ ވެސް އެ ސަބްސެކްޝަންގެ ބޭނުން ނިންމައިގެން އެ ނިންމާ ނިންމުމުގެ މައްޗަށް ކުރާ ކަމަކަށް. ދެން ޖިނާއީ ކުރެއްގައި ބޭނުގެ މެންބަރަކު ބައިވެރިވުން ނުވަތަ އެހެނަސް އެހީވެރިކުރުން އަދި އެހެން ގޮތްތަކުގައި އެބަހުރި މިހާރު ކަމެއް އެހީވާ ހުރި ނަންބަރާ މިހާރު ކުރެވިދާނެ ވެސް ނުވާ އިނގޭތޯ. އެއީ އެ މީހާގެ ފަރާތުން ޖިނާއަކަށް ވެސް ނުވާ ބައެއް ޖިނާއީ ކުރުމަކުގައި. އެހެނަމަ މިކަމާ ގޮތަކީ އެހެނިހެން އާންމުގެ ސަބަބުން އެބަ އެ މުއައްސަސާއެއް ވެސް ޖިނާއީގޮތުން. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް ތަކަކީ އެއް ސުވާލެއް ނުކުތާ މި މާއްދާ ދެކޮޅުގައި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކޮބާ އެ ކުރަމުންދާނީ؟

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުއްސަލާމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން އޭނާ ޖިނާއީ ފަރާތުގައި ކުރެވިދާނެ ކަމެއްގެ ވެރިއެއްނަމަ، ބޭނުގެ ޖިނާއީ ފަރާތުގައި ކުރިވިދާނެ އެ ސަބްސެކްޝަނެއް ޖިނާއީވެސް ދޭހުރީ؟ އެހެންވީމާ، އެހެން ގޮތްތަކުގައި ފުރުސަތެއް އެބަ އިންނަމަ މި މާއްދާ. އަދި އާޔަތް ވީ އިސްލާހު ގެނެސްގެން ކުރީ

ކަމުގައި ވިޔަސް. ރިޕޯޓަށް ޖަވާބު ދަންނަވައިދެވޭނެ ޖެހޭ އެބަ. ޖުރިސްޕްރޫޑެންސް ކުރާ ކަމެއް ކިރިޔާއެއް ސަބްސްޓަންސް ޖިންސާނަގާނީ؟ ނުނެގޭނެ. އަދާލަތު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ތިމާވެށި ދި ޖިންސާ ނެގޭނީ ބޭނުން، ތަޖުރިބާގެ ކުރިއަށް ބޭނުން ވިޔަސް ކުރެވެންޖެހޭކަން ވިޔަސް ނިސްބަތްވާނެ ތިބަންނަވާން މިވަނީ ކަމެއް މި މީހުން ވަރަށް ކުރިޔަން ނިންމީމު. އޭރަށް އެ ކަން ކުރިއަކަށް ވާނީ އިނގޭތޯ. ޖުރިސްޕްރޫޑެންސް ކޮންގޮތެއް އަދި އޭނައަށް އެނގޭ ހުރި ނޫންގޮތަކުން ތިޔޭ ވަރަށް ގަބޫލުކުރަން އެނގޭ މާލޫމާތެއް ތިޔޭ. އެހެންވީމާ، ރިޕޯޓަށް ޖަވާބު ދަންނަވައިދާނެ އިނގޭތޯ. ދެން މަޖިލީހުގައި ކޮމިޝަނަށް ނިންމަވާނީ. އަދާލަތުގެ ހިއްސާ ހުރި ގޮތް އަދާލަތު މި ދެންނެވީ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުނު:

އަދާލަތު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ކޮންމެ ދާއިރާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޖުލިސް ދާހިރަން.

ކޮންމެ ދާއިރާ މެންބަރު މަޖިލީހު ދާހިރު ފާހަގަކޮށްލެވުނު:

ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މާނަ ޝަރުއީ ތަރުތީބުއްޔަގައި ރަޖިސްޓްރީވެއިރާ ޝަރުޢީކަން ނުވެއް ނިންމާނެ ޖިނާއީ ކުރެއް ކުރިޔަށް، އެ ބެޖަކަށް ނުވެއް ނިންމާނެ. އެހެންވީމާ، ބޭނުން ނިންމަވައިގެންނެއް ކުރެއް ނުކުރާނެ ކޯޓުސަލާމް މިޖޫރީގެ ކަމެއް. އެހެންނުވާނީ؟ އެ ހިސާބުން އަދި މިގައި މި ބުނާ ކުރުމުގެ އިތުރުން އެ ޝަރުއީއް ވެސް އެހެން ގަނޑުނަމަކުން ވެސް މަނާވެގެންދާނެ މިސާލަކަށް، ކުރިމަތީގެ ގަނޑުނުގެ ދަރުން ވެސް ގަނޑާ ޒާތުގެ ކުރެއް ކޯޓުއޮފީސް އެހެންނަމަވެސް އެ ގަވާއިދު އަދި އަޅުގަނޑު ބެޖަކުން ނިންމަވައިފިއްޔާ އަދި ޖަލުއާދާލަތާ ބެހޭ ގަނޑުނުގެ ދަރުން ވެސް، ކުރިމަތީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ބެހޭ ގަނޑުނަކުން ވިޔަސް، ޤާނޫނީ އަސާސީގާ ބެހޭ ގަނޑުނުން ވިޔަސް ވެސް އޭގެ ކުރެއް އެ ރަނގަޅު ގަނޑުގައި ވެސް. އެ ޝަރުއީ ގަވާއިދުގެ ބާރު ލިބިދޭ ޖިނާއީ ކުރެއް ކުރަން ބެޖަކުން ނިންމައިދިނަސް ކަމަށް ވާނަމަ. އެހެންނަމަވެސް، ބެޖަކުން ނުދެއް ނިންމާނެ ޖިނާއީ ކުރެއްކަނެއް.

އަސް ރިޕޯޓަކަށް. ދެން އޮންނާނީ މިގޮތު ގާނޫނުތަކާ ގުޅޭ ނުހީ މިޖޫރީޖަލުގެ ކޯޓުކުރުގައި ޖުރިސްޕްރޫޑެންސް ބޭނުގެ ފުރަތަމަ ނުވަތަ އެ ޝަރުއީ ހިންގުމުގެ މަސްއޫލު ހަވާލުވެފައިވާ ހުރިހާއެއް ނުވަތަ އެއީ މިހާރުގެ ތަޖްރިބާ ބެހޭނެ. މި މިހާރުގެ ތަނުން އިތުރު ކަމެއް އެސްޓަބްލިޝްކުރާއި އެނގިޖެހޭ ކުރިމަތީ ވާނަމަ. އެއީ މިގެ އިސްތިއުނާފް. އެ ކޯޓުތަކުން ކުރުމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް އެސްޓަބްލިޝްކުރުމަށް އޮތްކަން އަދި ދެން ބަލަހަށްޓަވާ ހަރުކަތްތަކެއް ކަމުގައި އެސްޓަބްލިޝްކުރާ. އެއީ ދެން ބަޔަކަށް އެސްޓަބްލިޝް ކޯޓުގެ ތަފާތު. ކޮށްދޭން ކަން ހުރި ތަފާތު ހިއްސާވުން މީގެ ޤާނޫނީ ނުވަތަ އާދަތުގެ އިސްތިޢުނާފްއަކީ، އިތުރު ނޫން ކޮށްލުމަށް އަދާލަތުގެ ބައިވެރިވުމަށް.

ކޮމިޝަން އެ ބޭނުމުގައި ކުރެވޭ ކޮށްދިނުމެވެ.

އިދާރީ ދޫޖުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ތިންވަނަ ބާބުގެ އެއްވަނަ ބައިގައި ހިމަނާފައިވާ ކަންތައް. އެއީ އިންތިޒާމުވެފައިވާ ކަންކުރާ ގްރޫޕް އުފެއްދުން ނުވަތަ ހިންގުމުގެ ކަން. އިންތިޒާމުވެފައިވާ ކަންކުރާ ގްރޫޕަކަށް މީހުން ހޯދުމުގެ ކަން. އިންތިޒާމުވެފައިވާ ކަންކުރާ ގްރޫޕްތަކުގައި ނުވަތަ އެފަދަ ގްރޫޕްތަކުގެ ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކަން. އިންތިޒާމުވެފައިވާ ކަންކުރާ ގްރޫޕްތަކުގެ މެންބަރުކަން ދެއްކުން. އިންތިޒާމުވެފައިވާ ކަންކުރާ ގްރޫޕްގެ ނިޝާން އާންމުކުރުން. އިންތިޒާމުވެގެން ހިންގާ ކަންކުރާ ގްރޫޕްތަކުގެ ނިޝާން އާންމު ތަންތަނުގައި ކުރެހުން ނުވަތަ ހަރުކުރުން. ތާއީދުކުރާ ގްރޫޕަކަށް ތާއީދު ހޯދުން. އިންތިޒާމުވެގެން ހިންގާ ކަންކުރުމަށް އަމިއްލަ ތަންތަން ބޭނުންކުރުން. ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތްތަކަށް ބިރުދެއްކުން. އެ ކަންތައް.

ކެންދޫ ދާއިރާ މެންބަރު މުހައްމަދު ޝާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު އެ ފާހަގަކުރި ކަންތައް ފުރަތަމަ އެސްޓަބްލިޝް މިވަނީ އިންތިޒާމުވެފައިވާ ކުށެއް ކުރާ ގްރޫޕެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅުމަށްފަހުގައި. އޭގެ ކުރިއަކުން ނޫން އެއީ ކުރަކަން ނުއެއްވާ އެއީ އިންތިޒާމުކުރާ ކުށެއް ކުރާ ގްރޫޕެއް ކަން ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިއަކަށް. އެހެންވީމާ، ކަނޑައެޅޭ ހިސާބުން މީގެ އެއްވެސް ކަމެއް ގާނޫނީ ސަރަހައްދުން ކުރުމަށް ކުށުގެ ގޮތުގައި މިހާރު އޮތީ އެ ޖަރީމާއެއްގެ ބާބުގެ މެންބަރަކަން އަނިޔާގެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހިފާގަތުމުގައި އިސްތިއުމާލް ނުކުރާ ކަންނޭނގޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިން ހަމީދަށް.

ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިން ހަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން މި އިސްލާހުކުރަން ވަރަށް ހަމަ އުނދަގޫ. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ މިގޮތަށް އެހެން ކޯޓަކުން ސެންސް އުޅުދުވެގެން ނުވާނެއް. އެއީ ޖުރުމަކަށް ބޭގެ މިހާރު ކަންބޮޑުވެގެން ނޫނިއްޔާ ޖަމުޢިއްޔާއަކުން ނިންމާފައި އެ މީހުންގެ ބޭގެ ރިޖިސްޓަރކުރަން އެ ކަމެއް ކުރަން. އެކަމަކު އޭގެ މާނައަކީ އޭގެ އެންމެ މިހާރު ކުރާ ކުރަމުން ވަކިން ކުރާ ނޫނީއާ ކުރަމުން ވިޔަފާރިއެއް ނޫނީއާ ހިނގަމުންދާ ހަރަކާތްތަކެއް

ހުއްޓިގެންދާވަރުގެ ޒަމާނަކަށް މި އުމުރު މަސައްކަތްކުރުވެނީ. މިލަފާ ގެންނެވީ ސަރުކާރުގެ އާދައި ކުރުފުރިމާނާ ސަބަބެއް

އަދުގަނޑުކަން ނުފެނޭ. އެ ދިރާސާކުރުން އޭގެއިން، ދެން ކުރާނީ ކުރާކަން އަދާކުރަމުން ހިއްސާކުރާ އެއްގޮތް

ކުރުފުރިމާނާ ނުހި ޖަމުއިއްޔާއަކުންނެއް ދިރާސާކުރުން ނުނިމޭނެ ބިޔުނުގެ ރިޢާޔަތްކުރާ ފުރިހަމަކޮށްދިނުން ހުއްދަދީ

ދެނެހުންނެވި. އެހެންވެގެން ޗެކްލިސްޓް މި ކުރި އެކި ފުރުޞަތުގެ ނުވަތަ އަދާކުރަން ހިސާބު އެއްގޮތަކުން

ނިމިގެންދާއިރު މިތިގައި ތަރިކާއި ހަމަ ނުވެސް ހިނދު ކުރުފުރިމާނާ ނުވި ނުވެސް ހިމެނޭ ކުރުފުރިމާނާ ނުލާ

އެބައި ބެލު ވިއްޔާތެރިއް ކުރަނީގެ ބަޔާނާ ތަރުޖަމާ އެހެނިހެން ހަމަ ޤާނޫނު އެބައްޔަތު މިހާރު މިއަދުގެ ޢަމަލުކުރާ ކުރަން

ވަކިވެ. އެ މިހާރު އިންތިޚާބު ޖުރުޢަތްތަކާ ވިޔަސް ނުނިމެ ރަނގަޅު ތަރިކާ އަދި އެ މިހާ ހުއްދަ

ދީނީ ވަރު ކުރުމަށް ކުރުން ހުއްދަ ދޭ ކުރަން ވަކިވެ އެކަށީ ކުރުފުރިމާނާ ހަމަ ގުޅުން އަދާކުރަން ހިއްސާކުރާ.

ދީން އެދި އަދާކުރަން ހިމެނި ގާނޫނު އެބައްޔަތު ކުންފުނިގެ ކުރުފުރިމާނާ ގާނޫނު އެބަ ސާބިތުކުރުމަށް އެ މިހުން

ކުރިއް ކުރާ ކުރަން ވަކިވެ ކުރާނީ ބެލު ރިޢާޔަތްކުރާ ނުނިމިއްޖޭ ފުރިހަމަކުރާ ފުރިހަމަކުރުމަށް. ދީން މިއަދުން އެހާ

ޗެކްލިސްޓްތަކުގެ ނުން އަދި ކުރަން ސަރަސް ވާހަކަ ނުކުރާ މިއަދުން އިއްވާލީ. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރުން:

އަދާކުރާ ފުރުސަތުއަރުވާން ފުރިހަމަކޮށް ދަތިތައް ދިރާސާކޮށް އެއްވަނަ އިޖުތިމާޢު ބޭއްވުން.

ފުރިހަމަކޮށް ދަތިތައް ދިރާސާކޮށް ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރުން:

އަދާކުރަން ދީން ވިޔަނ ފުރަގަ މިވަނީ އެއްގޮތް ބަޔަކާ ސަރުކާރުގެ ޖަވާބު ގާނޫނާ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން

ނިންމެވީ. އެއީ ތަފްސީލް ކަމެއް. މިސާލަކަށް، އެހެންނަމަވެސް އެ ޖަވާބު ނިންމަވާ ފިޔަވަޅު ކަމެއް ކުރަން.

ގާނޫނީ ގަވާއިދާ ދިފާޢުގެ ނަމުގައި ހުރި ގާނޫނުތަކާ ހިލާފު ކަމެއް ކުރަން ޖަވާބު ނިންމަވާ

ތަރައްޤީގެ ތަޢާރުފުކުރެވުނު ހިނގާ ގާނޫނީ މަސައްކަތް ނިސްބަތްވާ އެއްގޮތް ޖަވާބުދެނީ. އެހެންވީމާ، ޖަވާބު

ނިންމަވާ އަންގަވާ ދީން އެ މިހުން އެ ބަދަލު ކުރަން ހުރިހާ ތަފާސް ހަމަ ކަމެއް ކުރުމަށް

ބަލައި ޖަވާބު ފުރިހަމަކުރި ކަމެއް ކުރަން. އާދެ ތަރުތީބު އެ ކަމެއް ކުރަން ފުރިހަމަކުރާ ފުރިހަމަ ކަމެއް

ހަމަ މި ކުރާ ފުރިހަމަ ގާނޫނުގެ ގަވާއިދު ހިއްޖާ ކަމެއް ކުރުމުގެ ސަރަހައްދު މި ގާނޫނު ސަރުކާރު އެއްގޮތަށް

ނުނިމޭ އެ މިހުންނާ ދޯދިނަގައި ފުރަތަމަ އަދާކުރާ ކަމެއް ކުރަން ބައިގެ ކަމެއް ނުކުރެވޭ، އަދިނަމަ

ޖަހާން ކުރަން. އެކަމަކު ހަމަ އެހެން ބައިވެރިވުން ތެރެން އަދާކުރަން ގައިގަނޑު ފުރަގަ ފުރަގަކުރެވޭ އެ

ޤާއިންޖު. ދެން އަދި އެ ހަވާލުކުރާ މީހާ ވާރުން އެ ގާނޫނީ ސަރުކާރުގެ ބިލު ފާސްކުރަނީ. އަދި ވަކި ފުރުދަނާ ކުރުމަކުންނެއް މުޅި ގާނޫނީ ސަރުކާރަށް، ސަރުކާރު ކަންތައްތަކާ ގޮތަށް ޓީމެން ގާނޫނާ ދާއިރާ ހަމަ ފާހަގަކުރި ބޮޑު މައްސަލައެއް ގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ގަބޫލުކުރެވޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރަށް.

މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޙައްމަދު. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރު ހިނގަމުން މި އޮތް ކޯޓުތައް، ޖުޑީޝަރީއާއި ގުޅުންހުރި ވަރަށް ފުރާ ދާއިރާއެއްގައި އާޚިރުކުރުން އެންމެ ކޯޓުތައް ޖުޑީޝަރީއާއި. އަދި ހަމަ އެއާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން އިޖުތިމާޢީ ވަރަށް ގިނަ ހަރަކާތްތަކެއް ވެސް ހިނގާ ކޯޓުތައް، ޖުޑީޝަރީއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަމަ އެހާ ގިނަ. އެހެންމީހުން އަޅުގަނޑުން، (ހ) ގައި ފާހަގަކޮށްފައި މި އިންނަ، އެ ކަމެއް ކުރި މިހާ އެ މިހަކު ނިސްބަތްވާ ގާނޫނީ ސަރުކާރު އެ ކުރަނީ ކުރުކާ. އެ ތަނުކާގެ ދާއިރާ ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް ކަންބޮޑުވުން އެބައޮތް. ފަހަރެއްގައި ބޭނުމެއް ނުވެފައި މިކަހަލަ ކުރަކަނަ އަރައިގަންނަކަށް ސަރުކާރު ކުރުވެރިވާ ގޮތަށް އޮތުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫންކަންނުންނަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ފޭދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް ނިޒާރަށް.

ފޭދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން އެ ފާހަގަކުރި ކަންތައްތަކަށް ހަމަ ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު އާދެ އިތުރަށް ސަފުހާކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މިގައި (ށ) އެބަ ބުނޭ ކުރުކަށްޓި މިހާގެ އަރަބަޔާ، މިހަކު ނުބުނޭ ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް ވަރަކަށް. އެހެން ނޫނީ. އެކަމަކު (ހ) ގައި އެބަ ބުނޭ ދުވަހާތުން ސަރުކާރު ވެސް އަދި އެ މިހާ ވެސް ކުރަނީ ކުރުކާ. އަދިބޭގައި މި އިންނަނީ ހަމައެކަނި އެ ކުރާ މިހާގެ އަރަބާ. އެހެންވީމާ، ކޮޅީ އިތުރަށް ވިދިވައިލަކޮށްލަން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

(ނ). އެ މާއްދާގެ (ނ) އަށް، މިއީ އިސްލާހުކުރެވުނު ވީމާ، އަސްލު ބިލުގައި އެ މާއްދާގެ (ނ) އެބައޮތް. (ނ) ގައި އެބައޮތް ޝަރުޠު އޮފީސަރުގެ މި ބޯޑުގައި ކުރެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޕަބްލިކް ގޮތުގެ ޝަރުޠުތަކުން ކޯޓަށް ކަމަށް ސާބިތުވެއްޖެ ނަމަ އެ ގޮތުގެ ޝަރުޠުގައި އޮފީސަރަށް ކޯޓުން އަމުރުކުރަންވާނެއެވެ. އަދުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ކުރެންދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާމިލަށް.

ކުރެންދު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާމިލް ބަޖެޓް ފާހަގަކުރެއްވުން:

އަދުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މާއްދާ އުނިކުރުމަށް މި ހިނދުގަ މި ދާ ސަބަބު ވެސް އަދުގަނޑަށް ހީވަނީ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކެއް. ގިނަފަހަރު މި ދެކޭ ފާހަގަކުރެވޭ ކުރެވުނު މިހާރު ވަޒީފާތަކުގެ ވަކި ވަޒީފާތަކުގެ ބޮޑުތަކުގައި އެ ފަރާތް ބޭނުންކުރެވޭ ކުރެވުނު ބޮޑުތަކުގައި އަރައިގަންނަ ކަމަށް. ދެން އޭގެ ބޮޑުތަކުގައި އެ ބޭރުގައި ވެސް ބިލެއް ކުރެވޭ މިހާރާ އެއްކަލަ ނުހީ އޮތްނަ މިހާރު ހުރިހާ ވެސް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. ދެން މިގެ އަދުގައިވެސް ހިނގާ މި އިސްލާހުގެ ބޮޑުތަކާ ވަކި ބޭރުގެ ކުރެހުންތަކަށް އަރައިގަނުން ނުހީނީ އެ ދެކޮށްކުރުން ކަންތައްތަކެއް. އަދުގަނޑުވެސް ކަމަށް ވަކިން މިގޮތަށް އަސްޙާބުން މިގަނޑު އެބަ އަދުގައިވެސް ވީސާތަކުން ފާހަގަކޮށްގެ މި ދެންނެވި ހަމަ ހުކުމަށް ވަޒީފާދެއްކަވާ މި އިންސާފު ނެރެވިފައިވާ 99% ބޭރުގައި ވެސް ހަމަ މިގެ ބޮޑުތަކުގައި ހިޔާލުން ކުރުގެނެވިއްޖެ. މިހާރު ވަގުތު ކަމެއް. އަދުގަނޑުވެސް ކަމަށް ވަކިން ވަކި މިހާރު ކުރެ ކުރެހުން ކުރުގެނެވޭ ވަޒީފާދާ އެއްކަލަ ހަމަތަކުގެ ކަމަށް ވަކިން އިންތިޚާބުގައި ވަކިން ގިނަ، ވަކިން ކުރިއްޖެއްސަރ ވަޒީފާދެއްކަ ޖަވާބު ކުރުން އެއް އެދޭ، އެއް މިހާރާ ތުޅާ، 5 ވަރަށް ދުވާލަށް ހޯދި ނަގައިގެން ވެސް. އަދުގަނޑުވެސް ކަމަށް ވަކިން އެ ކުރުގެނެވޭ ހުކުމަށް އެ ޖަމާއަތުގައި ހުރިހާ އެއްޗެއް މިހާރު ކުރެ ކުރެހުން ކުރަން ވަޒީފާ ހަމަތަކުގެ އެ މިހާރު ވަނަތަނަށް ދެފުށް ރިސާލާތަކާ ގާނޫނު ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ ހިފުން ވެސް އަދުގަނޑު ހިޔަނި މިގެ މި ދުރު އެމީ ބައްޓަންކުރެވިގެން މި ވަރަށް. ދެން މިގަނޑު ވިސްނައިލާފައި ކަމަށް އަދުގަނޑު ބަލަހައްޓާ ބޭރުގައި މިއީ ވަކި ކަމަކުނަ، ވަކި ކަންތައްތަކެއް ހުރިދާނެ މިއީ ރަނގަޅު ނިޔަތުގައި ފާހަގައި އިން އިސްލާހު. އަދުގަނޑުވެސް މި ނިމިގެންދާއިރު އަދުގަނޑު ހިޔަނި މިއީ މިސާލަކަށް ދެކުރު ޕަރީޝަން ބެލުމެއް އެބަ އިރު ކަންތައްތަކުގެ ރިޕޯޓުތަކުގެ. އަދުގަނޑުވެސް އެއީ އަދުގަނޑުވެސް ވިސްނައިފަހުން ކަމެއް. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދަށް.

ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ގާނޫނީ މި ޝަކުވާއަށް ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤުކުރަން އަޅުގަނޑަށް ހީވާ އަކަންނާ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ އަކަންނާ އެ ބޭފުޅު މެންބަރުންގެ ތަޙުޤީޤުން މެޖިސްޓްރޭޓު ބޭފުޅު މެންބަރުން ކުރެވޭނެއްސެއް. އެ ނުވަތަ ގޮތަކަށް މިސާލަކަށް ބޭފުޅު މެންބަރުން، ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅު މެންބަރުން ތިބޭނެ ތަނުގައި މި ހިނގަނީ ދައުރު. އެ ބޭފުޅު މެންބަރުން އެއީ ގާނޫނީ ޝަރުޢީގެ މަޝްވަރާ، އެ މީހުން ކުރިއަށް ގެންދާ ކަނޑައަޅައިދޭނެ ގޮތެއް ހިނގައި އޮތީ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށް އެ ބޭފުޅުން ނިންމާ ކަނޑައަޅައިދޭ މި ކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، ބޭފުޅު މެންބަރުން ޝަރުޢީ ޖިނާއީ، އެއް ޖަމުޢިއްޔާ ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤު އަޅުގަނޑަށް ހީވާ ގޮތުގައި ބޭފުޅު މެންބަރުންގެ ތަޙުޤީޤު ދަށަށްވެސް އެއްބަސްވާ ދީނަމަ އެ އެކަން މީހުން ކުރިއަށް ގެންދާ ކުރީ އަދާކަށްވުރެ. އެހެންކަމުން ތެރެއިން ސަރުކާރުގެ ތަޙުޤީޤު ހިންގަނީ މެޖިސްޓްރޭޓު ބޭފުޅު މެންބަރުންގެ ތަޙުޤީޤު ހިނގި މީހުން ކަމެއް ތަޙުޤީޤާ އެ މީހަކަށް އެނގެނެއްނުވާނެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިހާރު މިގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ފާހަގަކުރައްވާ ގޮތަށް ކޮންފްރެންސެއް ކަމުގައި ވާނަމަ ކޮންފިރެންސްގެ ޗެއާޕާރސަންގެ ބޭފުޅެއް އެންމެ މެންބަރަކު ދެން މިތި މެންބަރުންނަށް ނޫނިއް ކުރާ ކަމަކަށް އެހީތެރިވެދީގެން ނޫނީ އެހެން ދަރުމަތަކު ހިއްސާ މިފަދަ ކަމަކާ ގުޅިގެން ކޮންފަރެންސް ގޮތް ޤަވާޢިދު، ކޮންފިރި އުސޫލުތަކެއް ގެނެސްދެއްވާނެ. ކޮންފިރިގެ ދެން މިތި ޖަމުޢިއްޔާއެއް ކަމުގައި ވިޔަސް އެ ކޮންސަލްޓަންޓް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މި ފާހަގަކުރައްވަނީ. އެހެންކަމުން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރަމުން ފުރުޞަތުދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާނަން. މި މާއްދާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ވީނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރިނަމަ އެއީވެސް ބަލައިގަނެވިއްޖެ މި މާއްދާ ބައްލަވަން އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްދާނަން.

އިދާރީ މުޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބިލުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. ނުހައްޤު މުއްސަނދިކަން ހޯދައި ލިބިގަތުމުގެ ކުށް. 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)- އިންތިޚާބުވެފައިވާ ކުރުކާ ގޮތުޅުއްގެ މުސްބަދަރު ނުވަތަ އެހެން ގުރުދަކާ ނިސްބަތްވާ އެއްވެސް މީހަކު ނުހައްޤު މުއްސަނދިކަން ހޯދައި ލިބިގަތުމަކީ ކުށެކެވެ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

މި އިސްލާހަށް އެބައޮތޯ އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ ފާހަގަކުރެވޭ އެއްވެސް ކަމެއް؟ އާދޭ! ދެން އޮތް މާއްދާއަށް.

<u>އިދާރީ ޓީމުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބިލުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. ނުހައްޤުން ހޯދިފައިވާ މުއްސަނދިކަމެއްކަން ސާބިތުން ކަނޑައެޅުން. 30 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)- އިންތިޚާބުވެފައިވާ ކުރުކާ ގޮތުޅުއްގެ މުސްބަދަރު ނުވަތަ އެހެން ގުރުދަކާ ގުޅިފައިވާ މީހަކަށް ލިބިފައިވާ ޖުމުލަ މުއްސަނދިކަމުގެ އެ މީހަކު ގާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ހޯދިފައިވާ މުއްސަނދިކަމާ ނުބައްދަލު މުއްސަނދިކަމެއްކަން ސާފު އަދި ދައުލަތަށް ހެޔޮ ވައްކަން ބިނާކޮށް ކަނޑަ ގަބޫލުކުރެވިއްޖެނަމަ، އެ މީހަކު ހާސިލުކުރި ނުހައްޤުން ހާސިލުކުރި މުއްސަނދިކަމެއްކަމުގައި ކަނޑައެޅިދާނެއެވެ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ދެން އޮތް މާއްދާއަށް.

<u>އިދާރީ ޓީމުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބިލުގެ 31 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. މިޤާނޫނުގެ ޖުމުލަ މުއްސަނދިކަން ކަމުގައި މި ޤާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ހެކިން ދައްކުވައިދޭ އަދަދު. އެއީ މުއްސަނދިކަން މި މާއްދާގެ ދަށުން ވަޒަންކުރުމުގެ ނުވަތަ އޭގެ ފަހުން ވިޔަސް އެ މީހަކު ހާސިލުކުރާ މުދަލާއި އާމްދަނީއާއި ވަސީލަތާއި އެއިން މުދަލެއް ނުވަތަ އާމްދަނީއެއް ހަދިޔާއެއްގެ ގޮތުގައި ލިބިގެން ނުވަތަ ވިޔަފާރިއެއްގެން ނުވަތަ އެހެން ފަސް ގޮތަކުން މިލްކުވެރިކަން ބަދަލުކޮށްގެން، އެއިން ލިބިފައިވާ އެންމެހައި

މުދަލާއި އާމްދަނީއާއި މަސްލާ ހިމެނޭ ގޮތުންނެވެ. ބިލުގެ 31 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. (ނ)- މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށް ޒަކާއި މުދަލާއި ނުވަތަ މަންފާއެއްގެ އަގު ކަމަށް ބަލަންވާނީ އަންނަނިވި އަދަދެވެ. 1- މުއްސަނދިކަން އެހެން ޒަރޫރަތަކަށް ބަދަލުކުރެވޭފަދަ އެ އެއްޗެއް އޮނި ހިސާބު އެގޭ އޮތް އަގާއި އޮތް ވިޔަފާރިވެރިކަން އެހެން ޒަރޫރަތަކަށް ބަދަލުކުރެވޭ އަގު އަދި މި ދެ އަގުގެ ތަފާތުން މަތީ އަދު ނުވަތަ، 2- މުއްސަނދިކަން އެހެން ޒަރޫރަތަކަށް ބަދަލުކުރެވޭފަދަ ނުވާނަމަ އެ މުދާ އޮނި ހިސާބު އެގޭ އަގާއި މި ދެ ގޮތުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅިއިރު އެ މުދަލުގެ އަގާއި މި ދެ އަދުގެ ތަފާތުން މަތީ އަދު.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

އާދެ! ދެން އޮތީ މާއްދާއަށް.

<u>އިދާރީ މޭޒުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

ބިލުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 1 އަދި 2 އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. (ށ) ގެ 1- އުމުރަށް ޖަލަށްލުން.

އަދި 2- ތިން މިލިއަން ރުފިޔާއާއި 10 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުން.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

ތިން އުޅެއްވެސް ނުވަތަ ނަރަވަސްކޮށް ރަޖިސްޓްރީ ބަލަހައްޓާ ފަރާތް ނަރަވަސްކުރި ކުށުގެ ތެރެއިން 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ މިފަދަ މަރުޙަލާގެ ކުށްގެ އަދަބު އޮތީ (ށ) ގައި އެ އަންނަނީ. މިހާރު މިފަދަ މަރުހަލާތަކުގެ ހާލަތުގައި ޝަރީޢަތުން މި ބުނެ ދިނީމަ މަރުގެ ޙުކުމް ބަދަލުކުރެވޭނެ ހާލަތުގައި ޝަރީޢަތުން މަރުގެ ހުކުމް ގެނައުމަށް ހުއްދަ ނުވާނަމަ ގެނެވޭ އަދަބު، އުމުރަށް ޖަލަށްލުން. އޭގެ އިތުރަށް ތިން މިލިއަން ރުފިޔާއާ 1 މިލިއަނާއި 10 މިލިއަން. މިހާރު ޢަދަދު ތިން މިލިއަން ރުފިޔާއާ 10 މިލިއަން ދެމެދުގެ އަދަދަކަށް. މަރުން މަރުހަލާ، އެ މަރު ނުހިފާ ހާލަތުގައި ޝަރީޢަތުން މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ ހާލަތުގައި ބަލަހައްޓަމުންދާ ގޮތް މިހީ. (ކ) ގައި، މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކުރާ މީހެއްގެ އަދަބެއް މަރުގެ އަދަބެވެ. މަރުހުކުމް. މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު. އެއީ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރަށް މިހާރު ވެރިން، މަރުހުކުމް. މަރުގެ އަދަބެއް. ދެން އަންނަނީ އިސްތިސްނާއެއް އޭގައި މި އަންނަނީ. އިސްތިސްނާ ހާލަތު. މަރުގެ އަދަބު

ބަންޑީޖުކުރުމުގެ ކުރިން ޝަރީޢަތަށް މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރާ ހާލަތްތަކުގައި އުމުރަށް ޖަލަށްލުމާއެކު، މިހާރު ހިން މިލިއަން ރުފިޔާ
ކުރީގައި 1 މިލިއަން އިން ބަން. ދެން އޮތް މާއްދާއަށް ދިޔާ.

<u>އިދާރީ ދޫޖުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ބިލުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) އިން ފެށިގެން (ޖ) އާ ހަމައަށް އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާޙުކުރުން. (ވ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ ސަބަބުން މީހަކު މަރުވެއްޖެނަމަ އެ މީހެއްގެ އަދަބަކީ އުމުރަށް ޖަލަށްލުމާއެކު އެއް މިލިއަން ރުފިޔާއާ ހަތް މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. އެހެން ހާލަތްތަކުގައި އެ ކުށް ކޮށްފި މީހާގެ އަދަބަކީ 20 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު ދެ މިލިއަން ރުފިޔާއާ 7 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 20 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 2 މިލިއަން ރުފިޔާއާ 7 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (މ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 15 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 1 މިލިއަން ރުފިޔާއާ 3 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ފ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 10 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 7 ލައްކަ 50 ހާސް ރުފިޔާއާ 1 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ދ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއްކުރަން އުޅުމަކީ ނުވަތަ އެ ކުށްކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަކީ ނުވަތަ އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކުށެކެވެ. (ތ)- މި މާއްދާގެ (ދ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 18 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު ދެ މިލިއަން ރުފިޔާއާ 5 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ލ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ހަވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށް ކުރަން އުޅުމަކީ ނުވަތަ އެ ކުށްކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަކީ ނުވަތަ އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކުށެކެވެ. (ގ)- މި މާއްދާގެ (ލ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 15 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު އެއް މިލިއަން ރުފިޔާއާ 3 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ސ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ ހަތްވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށް ކުރަން އުޅުމަކީ ނުވަތަ އެ ކުށްކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަކީ ނުވަތަ އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކުށެކެވެ. (ޑ)- މި މާއްދާގެ (ސ)ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 12 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 7 ލައްކަ 50 ހާސް ރުފިޔާއާ އެއް މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން

ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ރ)- މި މާއްދާގެ (ށ)ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކުރަން އުޅުމަކީ ނުވަތަ އެ ކުށްކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަކީ ނުވަތަ އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކުށެކެވެ. (ބ)- މި މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 10 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 7 ލައްކަ 50 ހާސް ރުފިޔާއި އެއް މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ޅ)- މި މާއްދާގެ (ށ)ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކުރަން އުޅުމަކީ ނުވަތަ އެ ކުށް ކުރުމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަކީ ނުވަތަ އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ބައިވެރިވުމަކީ ކުށެކެވެ. (ކ)- މި މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 8 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 5 ލައްކަ ރުފިޔާއި 7 ލައްކަ 50 ހާސް ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ބިލުގެ އަސްލު މާއްދާ. ފުރަތަމަ މި އޮންނަނީ (ށ)ގެ ދެވަނަ ނަންބަރު. (ށ) ގެ 2 އޮތީ. އެބައޮތޭ އެއްވެސް އިޢުތިރާޒެއް ފެންނަކަށް ފާހަގަކުރައްވާ ކަމެއް؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓާލެވުނު) ކުޑަވަގުތުކޮޅަކަށް ކޮމިޓީ ޖަލްސާ ހުއްޓާލަން އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގައި މިހާރު ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރަމުން މި ގެންދާ ޖިނާއީ ހިންގުމުގެ ކޮމިޓީގެ އުސޫލު ވެސް ނުހައްލުކުރެވި ކޮމިޓީގައި ހިންގުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް.

<u>އިދާރީ ދާޖޫން ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ބިލުގެ 33 ވަނަ މާއްދާ ބިލުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތުގައި ހިމެނުމަށް. ބިލުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ)، (ކ) އަދި (އ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. (ޅ)- މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 20 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 2 މިލިއަން ރުފިޔާއި 7 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ކ)- މި މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 15 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 1 މިލިއަން ރުފިޔާއި ތިން މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (އ)- މި މާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 10 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 7 ލައްކަ 50 ހާސް ރުފިޔާއި 1 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެއްވެސް އިޢުތިރާޒެއް މެންބަރުންގެ ކޮމެންޓެއް އެބައޮތްތޯ؟ ނެތް ކަމަށް ވާނަމަ ދެން އޮތް މާއްދާއަށް.

އިދާރީ މުޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބިލުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ރ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރެވުނު. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއްކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 5 އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 3 ލައްކަ ރުފިޔާއިން 6 ލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. (ރ)- މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ ތިން އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމާއެކު 2 ލައްކަ ރުފިޔާއިން 5 ލައްކަ ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ. ބިލުގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރެވުނު. ހައްޔަރުކުރުމުގެ ބާރު. 42 (ހ)- މި ގާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއި، 32 ވަނަ މާއްދާއި، 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއްކުރަން އުޅޭކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަކާ ގުޅޭ ވަގުތުން ފިޔަވަޅު ނަގައިފިނަމަ، އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށް އާދޭ ކޮންފަދަ ކަމެއް ބެލުމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކެއް ހުރެއްޖެނަމަ، ކޯޓު އަމުރަކާ ނުލައި އެ މީހަކު ހައްޔަރުކުރުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން އިން މާއްދާ.

އިދާރީ މުޝީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބިލުގެ 45 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރެވުނު. އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްބައި ފާސްކުރެވުނު. 45 (ހ)- ދިވެހިރާއްޖެއިން އަންނަ، ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރާ، ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުއްވާ ކަނޑު ދަތުރުފަތުރުކުރާ އުޅަނދެއްގައި، ނުވަތަ އެ އުޅަނދެއް ބޭނުންކޮށްގެން މި ގާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއި، 18 ވަނަ މާއްދާއި، 19 ވަނަ މާއްދާއި، 32 ވަނަ މާއްދާއި، 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށެއް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ނުވަތަ ކުރަމުންދާ ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެފަދަ އުޅަނދަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ބިލުގެ 5 ވަނަ ބާބުގެ ފަހަތަށް 4 ވަނަ ބައިގެ ސުރުހީ އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރެވުނު. 4 ވަނަ ބައި، ޚާއްޞަ ތަހުޤީޤީ އުސޫލު. ބިލުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަންނަނިވި ގޮތަށް

އިސްތިފާދާކުރުން. މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތް ނަމަވެސް ކުރެވޭ ތުހުމަތުގައި ހިއްސާވުނުކަމަށް ފާހަގަކޮށް ފަސޭހަވާނެގޮތުގެ ކުރިމަތިކޮށް ހުށަހެޅުމަށްކަން ބަލައިގަތުމަށް ބަޔާންތަކެއް ކަނޑައެޅުމަށް ފުރުޞަތު ކަމަށްވެފައި، އަދި އޭނާއާގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކަމަކީ މި ގާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއި، 18 ވަނަ މާއްދާއި، 19 ވަނަ މާއްދާއި، 32 ވަނަ މާއްދާއި، 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބާރުލާކަށް ކުރެއް ކަމަށްވާނަމަ، އަދި އަސާސީ ގާނޫނާއި ޤާނޫނީގައި ކަމަށް ބެލުމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކެއް ހުރިނަމަ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހެޅުނު މިފަދަ އެފަދަ ގާނޫނީ ވަކިކުރެވޭ އެކަށީގެންވާ ބައްދަލުވުމުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ފުރުޞަތު އޭނާގެ ހުށަހެޅުން ވަކިކުރުމުގެ 48 ގަޑިއިރުން ނުލަ ހުށަހެޅިދާނެއެވެ. ބިލުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. މި މާއްދާގެ ދަށުން ކުރެވޭ ތުހުމަތުގައި މިފަދައި އެކަމާ ގުޅުން ވަކިވާނެކަ އެކަށީގެންވާ ބައްދަލުވުމުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ފުރުޞަތު ނުދީ ހުށަހެޅުމަށް ކަމުގައި ވިދާޅުވެ، ކުރެވޭ ތުހުމަތުގައި މިފަދައި އެކަމާ ގުޅުން ވަކިވާނެކަ ދެނެވޭ ވަޒަނާއި ކުރުވާ މުއައްސަސާތަކާ ގުޅުން އިޖްތިމާޢީ ދިރިއުޅުމާ މުއައްސަސާތަކެވެ. ބިލުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އަންނަނިވި ގޮތަށް އިސްލާހުކުރުން. ހުށަހެޅުނުތަކާ މިފަދައި އެކަމާ ގުޅުން ވަކިވާނެކަ ބައްދަލުވުމުގެ، މުއައްސަސާތަކުގެ ފުރުޞަތު ނުދީ ހިފެހެއްޓުމަށްވާ އެކަމުގެ ސަބަބުތަކެއް އެ މިފަދައިގެ އެކަމާ ވަކިވަނީ ދިޔުމުން ދޫކޮށްލެވޭނެއެވެ. ބިލުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ގޮތަށް މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުން. ގުޅުން ވަކިވެ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކާއި ބައްދަލުވުމުގެ ފުރުޞަތު ހަމަޖެހުން. (ހ)- ކުރެވޭ ތުހުމަތުގައި ހުރިހާ ހުށަހެޅުނު ފަރާތެއް ފަސޭހަވާނެގޮތުގެ ކުރިމަތިކޮށް ހުށަހެޅުމަށްކަން ބަލައިގަތުމަށް ބަޔާންތަކެއް ކަނޑައެޅުމަށް ފުރުޞަތު ކަމަށް ލިބިގެން، އަދި އޭނާއާ ގުޅޭ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކަމަކީ މި ގާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއި، 18 ވަނަ މާއްދާއި، 19 ވަނަ މާއްދާއި، 32 ވަނަ މާއްދާއި، 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބާރުލާކަށް ކުރެއް ކަމަށްވާ އަދި މި ގާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބާރުލާކަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެކަމާ ގުޅުން ވަކިވެ ފިޔަވައި އިތުރު ފަރާތްތަކާ ބައްދަލުވުމުގެ ފުރުޞަތު އެކަށީގެންވާ ބައްދަލުވުމުގެ ސަބަބުން ހުށަހެޅުނު 48 ގަޑިއިރުތެރޭގައި ހަމަޖެހިގެންދާނެއެވެ. (ނ)- މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބާރުލާކަށް ފަރާތްތަކުގެ ތުހުމަތުގައި ކުރެވޭ ތުހުމަތުގައި ފަރާތްތަކާ ތަޙުޤީޤު ދަރިންގެ އުފަން ގުޅުން ދަރިންނާ އުޅުމުގެ ދަރިންނަށް ނުހުރަސްއަޅައެވެ.

ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަކުރުން:

ބިލުގެ ދެން އޮތް މާއްދާއަށް.

އިދާރީ ރޫޙުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ބިލުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި ގޮތަށް މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުން. އިތުރުކުރަން ބޭނާ ހުށަހެޅި ގޮތުގައި ޝަރީޢަތަށް ބަލައިގަނެވިދާނެ ހެކި. (ހ)- މި ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއި، 18 ވަނަ މާއްދާއި، 19 ވަނަ މާއްދާއި، 32 ވަނަ މާއްދާއި، 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއްގެ ޝަރީޢަތުގައި ހެކިބަސް ދެވިދާނެ މީހަކު ބިރުގަތުމުގެ ސަބަބުން ހެކިބަސް ދިނުމަށް ނުކުޅެދޭ ހާލަތެއްގައި، ނުވަތަ އެފަދަ މީހަކު ޝަރީޢަތުގައި ހެކިބަސްދޭން ފުރުމަތުފުށް ބިރުގަތުމުގެ ސަބަބުން އެ ހެކިބަސް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް ނުކުޅެދިއްޖެ ހާލަތެއްގައި އެ މީހަކު އެ މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ދިޔައިރު ބައްލަވާ އިތުރުކުރަން ބޭނާ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތަށް ބަލައިގަނެވިދާނެ ގޮތެއްކަމެވެ. (ށ)- މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށް ޓަކައި "ބިރުގަތުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސްދޭ މީހާ، ނުވަތަ އޭނާގެ ޢާއިލާގެ މީހަކު، ނުވަތަ އޭނާއާ ގުޅުން ހުރި މީހަކު ކުރިމަތިލާންޖެހޭނެ ގެއްލުމެއް، ނުވަތަ އެއީ ޝަރީޢަތުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް ހިންގާފައިވާ ކަމެއް ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ގޮތުން ނުވަތަ ހިތްވަރާއި ހެކިބަސްދިނުމުގެ ފަރާތުން ބިރުގަތުމަށް ކުރާ ކަމެއް ކަމުގައި ޝަރީޢަތަށް ފެނިއްޖެނަމައެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެހެންވީމާ، ބިލުން ހުށަހެޅުއްވި މިވާ އިޞްލާޙުތަކާ އެކުގައި އަމިއްލަ ގޮތުން ބުނި ބިލު ފާސްކުރުމަށް ވޯޓަށް އަހާނީ އަދި ބައެއް ކަންކަމާއި އިޞްލާޙު ބަލައިގަތުމުގައި ހުށަހަޅާ ކަންކަން އިޞްލާޙު ކަމަށްބަލައިގަތުމަށް ފަހު، ދެން އޮންނަނީ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުމުގައި ދެއްކި ވާހަކަތައް މިއަދު ފާސްކުރެވިދާނެ ކަންކަން އިޞްލާޙުގެ ވޯޓު ގޮތުން ހުރި ކަންކަން ސާފުކުރެވުނުކަމަށް އިޞްލާޙުތަކާ އެކުގައި ބިލު ފާސްކުރުމަށް އަމިއްލަ ގޮތުން ވޯޓަށް އެހީ. އެއްވެސް އިޢުތިރާޒެއް ދެންނެވި ވަކިވި އިޞްލާޙު ފާސްކުރެވި ކަމުން އެބަހައްޓާ. ނުލާ ކަމަށް ފާހަގަ އަމިއްލަ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުން މިއަދު ނިންމަވައިދެއްވުން.